

Hjemme hos Rune

Adrenalin-kicket holder fortsatt Rune i et jerngrep etter siste oppgradering i hjemmekinoen. «Det begynte å gå opp for meg at det er ett og annet jeg har gått glipp av her, og frykten for å gå glipp av "noe" driver meg. Det å ikke få ekstrahert all informasjon og gjengitt den på en grei måte fører til paranoia...»

Tekst og foto: Flageborg & Kolbu

Hjemmekino hos meg startet med en Harman/Kardon AVR65, som jeg koblet fem System Audio-høytalere til – uten subwoofer. Butikkselgeren av høytalerne fortalte meg at jeg ikke trengte sub, da frontene var så store (2 x 5" bass/mellomtone-elementer). Jeg bøyd meg naturlig nok for ekspertisen. Jeg foretok heller ingen justering av avstand eller nivå, men var likevel kjempefornøyd med lydopplevelsen. AVR65 ble etter en lang periode byttet ut med

en H/K 645, tror jeg det var... Den hadde automatisk kalibrering og romkorleksjon, og da fant jeg ut hva mangel på grunnleggende kunnskaper om AV hadde kostet meg i form av manglende lydopplevelse.

– Jeg registrerte meg raskt som medlem på AVforum og en rekke andre tilsvarende nettsteder, og leste alt jeg kom over om emnet Hjemmekino. Jeg vil si at oppgraderingen av receiver startet hele prosessen som har ledet frem til det

jeg i dag kan om høytalerplassering og kalibrering, og sånn sett fikk jeg mye for pengene. Men forummedlemsskapene bidro også til at jeg gikk inn i en periode med mange utstyrsutskiftninger. En får mange impulser gjennom diskusjoner på diverse fora, og jeg var nok ganske retningsløs, og et lett offer for det «oppgraderingssyken». Jeg gikk over til en Primare SPA21, som manglet autokalibrering men som spilte musikk på en bedre måte enn jeg opplevde med H/K. På grunn

av HDMI- og HD-bølgen som slo innover meg i 2007 kjøpte jeg en Denon AVR-2807, supplert av Primare A30.5 på effektsiden.

– Deretter fulgte en Denon AVR-4308 og en rekke effektrinn og integrerte forsterkere med prosessorinngang. Da Primare etter hvert kom med et alternativ med HDMI-innganger (SP32), vurderte jeg det slik at jeg i én boks får en mer enn god nok surroundprosessor, en mer enn god nok DAC og en mer enn god nok forforsterker i stereo. Supplert med en Primare A30.7 har jeg et meget kompetent forsterkersett som utmerket håndterer alt jeg kaster på det. Det finnes sikkert alternativer som er like gode og billigere, og bedre og dyrere, men jeg liker det jeg har i dag, og vil slå meg til ro med det.

– Jeg har imidlertid tenkt å atter en gang forsøke romkorreksjon i

kinoen, da jeg mistenker at mine negative erfaringer kan skyldes en teknisk feil i min tidligere AVR-4308. Skulle det bli en suksess, er det mulig det skal inn en prosessor med romkorreksjon, men lyden sitter så bra hos meg nå at det ikke ligger i den umiddelbare fremtid.

– Jeg kjøpte Genesis Genre II på 90-tallet og syntes de spilte helt fantastisk. Etter hvert måtte jeg plassere dem på gulvet og da ble lydbildet flyttet ned til der det skal være, i riktig høyde. Det var en åpenbaring, og i samme perioden av livet fant jeg også ut hvordan Roger Waters' *Amused to Death* skulle oppleves. Den kjøpte jeg når den kom ut, etter å ha hørt litt på den på HiFi Senteret i Bergen. Der hadde de plassert høyttalerne riktig, og det var første gang jeg satt i ordentlig sweet spot. Jeg husker ikke hvilket spor det var, men etter noe intro kommer stemmen til Roger Waters

«BANG» i midten og et stykke opp i lydbildet. Det var plenty med bass i det rommet, minnes jeg. Jeg husker ikke hvilke høyttalere det var, men han begynte å synge og man fikk den på en måte rett i trynet. Det var virkelig en «wow»-følelse! Folk snakker om gåsehud, men alle hårene på hele kroppen bare stod rett ut.

– Jeg forsøker å ha det litt hjemmekoselig i kinorommet, så vi valgte en nokså tradisjonell treseters sofa. Puffene er helt sentrale for å få en mest mulig behagelig filmopplevelse og samtidig mest mulig fysisk lydopplevelse. Utstrakte ben fanger opp bassbølger utenfor «sweet spot», noe som er moro ved filmtitting, men også nødvendig for å oppfatte «lydskulpturer» som enkelte musikere produserer. Utover dette består kinomøble-

ARTIKKELEN FORTSETTER PÅ NESTE SIDE

mentet av mørkebrune Ikea-varer. Expedit bokhyller som projektor- og surroundhøytalerhyller samt oppbevaringsplass for film og diverse utstyr som fjernkontroller, ladere og UPS. Utstyrsrack er en liggende Lack fra Ikea minus én hylle for å få plass til tre komponentbredder. Tepet på gulvet er delvis for å unngå for mange harde flater i rommet, og delvis fordi det er triveligere.

– Vi flyttet fra en leilighet til dette huset høsten 2005. Selv om leiligheten var ganske stor, var det ikke lett å avsette plass til en dedikert kino der. Da huset vi fant viste seg å ha en 37m² kjellerstue, ble min kone og jeg raskt enige om å bruke den til blant annet kino. Jeg sier «blant annet» fordi kjellerstuen er et multifunksjonsrom; kino, hjemmekontor, bibliotek/boksamling samt samlingssted for husets tenåringer med venner når de måtte ha behov for en innekveld. Da rommet skal dekke alle behovene ovenfor, ble det aldri aktuelt å installere kinostoler eller innrede som en batcave. Vi har vært opptatt av at rommet skal være trivelig å være i, også med lyset på. Derfor er eksempelvis ikke taket malt i mørk farge, sofaen er av den sosiale typen, og puffene kan selv sagt flyttes rundt omkring.

– På en av mine mange «luskeferder» til Bergen på 90-tallet gikk jeg forbi butikken til Lyric som hadde en symmetrisk Musical Fidelity-forsterker. Jeg har alltid hatt sansen

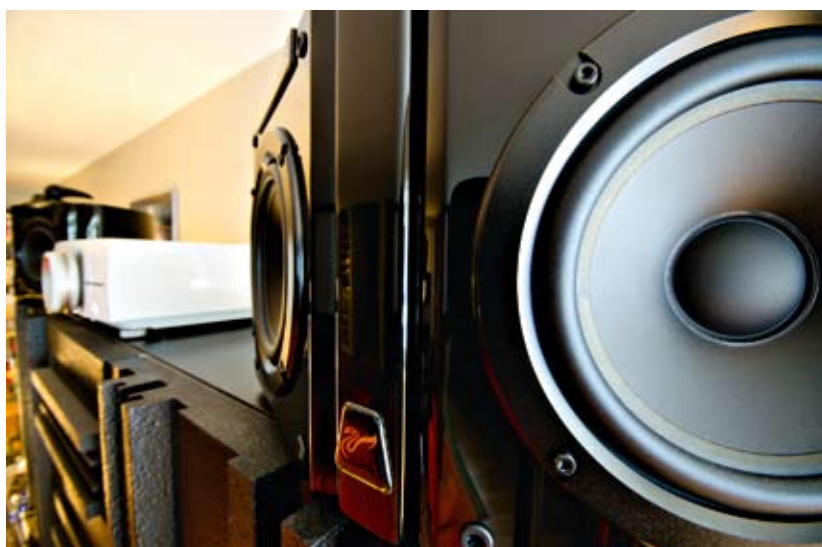
for symmetri og forsterkeren hadde betegnelsen Elektra E100. Jeg tror det var en 70-watter, med pianosvart front og volumknappen i midten. Den kostet rundt 7.000,-, som var vanvittig mye penger for en student. Det var som sagt på 90-tallet. Syv tusen, men jeg klarte likevel å ta meg råd til den. Jeg solgte Pioneereren for 500 kroner, og merket ingen lydmessig forskjell. Bortsett fra at den nye forsterkeren var uendelig mye kulere å se på..., sier Rune og ler.

– Du hørte altså ikke forskjell???

– Nei, men det anlegget hadde jeg resten av studietiden. Etter hvert fikk jeg jobb og flyttet til Oslo, og som belønning til meg selv for å ha fått jobb så kjøpte jeg en CD-spiller, E600, som matchet min E100-forsterker.

Apropos referanse har jeg mange ganger påstått at det er vanskelig med auditiv hukommelse, altså å huske en lyd eller et musikkstykke fra en test-runde til en annen, særlig når du bytter komponenter. Det er mange enig i. Men så slår det meg at selv på ekstremt dårlige anlegg som telefonlinjer kjenner du igjen stemmer. Så hvilke mekanismer som svikter når du skifter komponenter og ikke husker hvordan det låt for fem minutter siden når du likevel kjenner igjen lyden av kjente stemmer på telefonlinjen...

– Det anlegget syntes jeg det var utrolig kult å spille musikk på. Det er nå plassert på en helt stor åpen vegg istedenfor i et hjørne i leilighe-

ten i Oslo med to sofaer som stod på langs av spilleretningen og da hadde jeg en stol som ble flyttet til sweet spot. Det å bygge en stue rundt et sweet spot er vanskelig.

– Det samme er det i stua her i dag – et bevegelig sweet spot, men det får jeg ikke brukt noe særlig fordi det er for travelt her oppe – i stuen. Jeg har installert litt automatikk i stuen fordi vinduene der, som er på solsiden vår, «steker» fra kl. 12 til solen forsvinner på kvelden. Her inne blir det derfor rimelig lett førti grader. Jeg kjøpte dem på høstsalg i fjor så får vi se om de virker, nå som det begynner å bli mye sol. De skal ta 95 prosent av varmen. Mesteparten gjennom absorpsjon. Det er 2 teknologier: absorpsjon og refleksjon.

– Vi ser jo fortsatt ganske mye av det som er på utsiden?

– Ja, «the proof is in the pudding» sies det, men enn så lenge – når vi får direkte sollys, da får vi lys inn i huset. Det er jo ikke helt sort fordi løsningen ikke innebærer sperring av sollyset. Det primære er varmedemping. Det har vært helt ulidelig varmt her til tider, og med så mye «småkryp» som vi har, kan vi ikke åpne vinduene og ha gjennomtrekk, for da blir jo ungene syke.

– Jeg hadde en bekjent, eller kompis, i Oslo fra et miljø med masse penger, og rett før han kom til meg hadde han vært på en fest og hadde lyttet til anlegget til en kompis. Ett eller annet fantastisk oppsett med

et britisk elektronikkmerke som jeg ikke husker navnet på, men som var ekstrem High End og han sa:

– Vet du hva? Det anlegget ditt spiller musikk mye bedre enn hans...

– Og da tenkte jeg; ja, jo det var jo hyggelig sagt, men det er selvfølgelig blank løgn, fordi alt som er dyrere er bedre.... Det var min oppfatning den gangen.

– I 2000 fylte jeg tretti år og da hadde jeg forsket lenge og vel og utviklet meg selv innenfor det som heter hjemmekino. Jeg har alltid elsket film, fra jeg var 7 år og gikk på kino. Med en gang filmselskapets logo kom opp på lerretet, havnet jeg i en slags transe – fantastisk kult.

– Filminteressen startet vel med en fascinasjon for «eksotiske» filmer/serier på TV i min barndom (jeg er 1970-modell). Jeg husker fortsatt spesielt to serier som ga sterke inntrykk. Den ene var *Tsarens Kurér*, og den andre var *Odyssevs' Eventyr* (eller *Reise*). Da jeg begynte å gå på kino, var det noe magisk med mørket som senket seg som jeg i mer voksen alder har definert som en engasjerende og billig reise til en annen verden.

– Jeg gikk på kino så ofte lommepengene strakk til, dog aldri alene. Det har alltid vært innholdet i filmen som har vært min hovedinteresse, men jeg ser jo med all tydelighet at

ARTIKKELEN FORTSETTER PÅ NESTE SIDE

UTSTYR (STUE)

Front: Focal Electra 1007S
Senter: Focal Electra CC1000S
Surround: Sonus Faber Concertino Domus
Sub front: 2 x Swans Sub60
Receiver: Marantz AV-7005
Effekttrinn: 3 x Rotel RB-1510 A30.7
Blu-ray-spiller: LG BDP-570
Spillkonsoll: Playstation 3
Mediastreamer: LG DP1
TV: LG 60PK950
Høytalerkabler: Swans / Bettercables / Profigold
Signalkabler lyd: White Zombie Audio ZeroPointZero og Zu Audio Gede analogkabler, Emotiva coax digital
Signalkabler bilde: Emotiva HDMI
Sofa: Hjellegjerde Fjords Mantovani 2005-modell
Fjernkontroll: Logitech Harmony 885

UTSTYR (KJELLERKINO)

Front: Swans 2.5F
Senter: Swans 2.3C
Surround: 2 x Swans F5R
Sub front: 2 x SVS PC13-Ultra
Sub bak: 2 x Rythmik Audio F12SE stacked
Processor: Primare SP32
Effekttrinn: Primare A30.7
Blu-ray-spiller: Pioneer BDP-320
Projektor: Epson EH-TW4400
Lerret: Grandview 120" rammelerret
Høytalerkabler: Swans / Biltemas tykkeste kobberkabler
Signalkabler lyd: White Zombie Audio ZeroPointZero analogkabler, samt Bettercables subwooferkabler
Signalkabler bilde: Bettercables Reference HDMI
Sofa: Hjellegjerde Fjords Mantovani 2005-modell
Fjernkontroll: Logitech Harmony One
Lyskontroll: Fjernstyringsbryter fra Clas Ohlson

lyd- og bildegjengivelsen bidrar sterkt til kvaliteten på opplevelsen og graden av innlevelse. Som min kone sier er det er utrolig vanskelig å tilpasse seg filmtitting på en 32" TV, med TV-lyd, når en har blitt såpass bortskjemt. Jeg liker det aller meste men det er er det action, eventyr og science fiction-filmer som skaper det største engasjementet.

– Jeg trengte ingen subwoofer, simpelthen fordi jeg hadde så ekstremt store fronthøytalere med 2 x 5", sier Rune lattermildt. Første reelle subwoofer var en Velodyne CHT-12R, som etter kort tid ble supplert av en CHT-15R. Begge ble byttet ut med en SVS-PB12Plus/2, og det opplevdes som en massiv oppgradering av både basskvalitet og basslydtrykk. Mye vil ha mer, og snart var ytterligere en Plus/2 på plass. Men den så langt beste bassen jeg har opplevd hjemme har jeg fått fra et par SVS PC13-Ultra i front,

som suppleres av et par Rythmik Audio F12SE stablet i et hjørne bak i rommet.

– La meg få det bokført med en gang: Når det gjelder temaet lydoppfattelse, er rom, hørsel og preferanser hos folk ganske forskjellige, som betyr utrolig mye for hvordan den enkelte opplever lyden – alt annet er marginalt. For å sette det litt på spissen: hvis du og jeg liker akkurat den samme musikken betyr det ikke at vi har den samme opplevelsen av den musikken. Alle er på jakt etter hva som er best? Det er den hellige gral, men jeg tror ikke at det er noe som heter «best». Det som er best for meg er ikke nødvendigvis det som er best for deg. Det kan jeg med stor grad av sikkerhet si. Det viktigste jeg har lært, og som har kostet meg en del penger, er det at jeg har lært mer om mine egne preferanser. Og så har jeg lært at jeg er ute av stand til å beskrive min egen

lydopplevelse for andre. Jeg tror at de fleste er det, inklusive skribenter i diverse blader, og det er ikke fordi de mangler noe.

– En enkel fasefeil på høyttalere er noe som mange opplever, men ikke kan bite merke i, selv blant folk som har holdt på med dette lenger enn meg, og som har mye dyrere utstyr enn meg. Det er av typen objektive feil som vi alltid kan være enige om, men den subjektive opplevelsen finnes det faktisk ingen regler for.

– Nå sier ikke jeg at alle dårlige innspillinger er dårlig musikk, men det er noe eget med det når du har relativt kapabelt anlegg, og det har faktisk mange, uavhengig av prisklasse. Jeg synes det er utrolig å høre når musikere som gjør seg flid med produktet sitt utgir plater med god lyd og du blir sittende igjen med en renere opplevelse. Det er kjekt for kundene.

– Og så kan vi jo snakke om denne «loudness war» som du sikkert kjenner til!

Vi nikker klart anerkjennende til den.

– Det synes jeg er helt forskrekkelig, men nå som jeg er oppmerksom på det, kunne det gjerne eksistert et system som oppdaget det som var urent. Da ville jeg benyttet anledningen til boikott i så henseende. Det handler ikke om at mine motiver er så edle, men at folk skal gjøre seg flid enten man er håndverker eller musikkprodusent. Du har et ansvar overfor kundene. Problemet er at vi som er litt over middels interessert i dette, og som dermed ikke er den jevne kunde, for oss er spørsmålet: skal folk tilpasse seg den lille enklaven av HiFi-interesserte eller alle de andre som legger igjen 90 prosent av pengene?

ARTIKKELEN FORTSETTER PÅ NESTE SIDE ▶

– Jeg forstår bransjens valg omkring den siste der, men samtidig, etter hva jeg kan forstå eller hva jeg oppfatter, så er det sånn at det ikke koster så veldig mye mer å la være å kødde til lyd kvaliteten. Det er et ubesvart spørsmål for meg, hvorfor mange velger å gjøre det på denne måten?

– Jeg er ingen kabelmann men i et anfall av stormannsgalskap så kjøpte jeg meg sølvkabler. Jeg vet ikke om de er så mye bedre enn andre, men de var bare så ufattelig kule å se på, og så fikk jeg «pakkepris» på dem. Rent sølv kan da umulig være en dårlig leder...?

– Etter at jeg gikk over til Logitech Squeezebox Duet har det aldri vært aktuelt med noe annet enn streaming av FLAC-filer på musikk-siden. Å ha hele musikk-samlingen «at your fingertips» er utrolig frigjørende. «Random song»-funksjoner tar deg også på en utrolig artig skattejakt gjennom musikk-samlingen. Jeg har etter hvert solgt en massiv DVD-samling, en ikke like massiv HD DVD-samling og er i full gang med å bygge opp Blu-ray-samlingen. Jeg har etter hvert innfunnet meg med at jeg er en samler. Jeg tar nok sannsynligvis feil dersom jeg antar at Blu-ray-formatet varer en stund, men på min horisont er det ingen alternativer så lenge jeg ønsker mak-

simal bildekvalitet og HD-lyd når jeg ser film. Min kone har alltid hatt stor for musikk og film, og denne interessen har etter hvert også glidd over i en forståelsesfull og støttende interesse for lyd- og bildekvalitet. AV-interessen kan være både tidkrevende og kostbar, men som min kone sier: «Du holder deg i hvert fall i huset».

– På bildesiden har jeg gått fra 20" no-name student-TV, via 28" Panasonic 4:3 CRT, Loewe 32" 16:9 CRT og til 42" Panasonic plasma før jeg gikk over til projektor. Det var primært ønsket om stort bilde som lurte meg inn i projektorverden, men jeg hadde ikke sett noen løsninger som jeg syntes virket gode og skarpe før jeg fikk sett 720p HD hos en forhandler. Da ble min første (og dessverre siste) HD DVD-spiller Toshiba HD-XE1 innkjøpt sammen med en Sanyo PLV-Z4 720p LCD-projektor og et 92" nedtrekkslerret. Etter å ha lært meg litt om innstillinger og bildekalibrering, oppgraderte jeg til en BenQ PE8720 720p DLP som var både mer lyssterk og skarpere enn Sanyoen. Skrittet til full HD ble kort da BenQ W10000 (1080p DLP) falt dramatisk i pris.

Samtidig ble lerretet «oppgradert» til et 120" rammelerret. Denne projektoren hadde jeg ganske lenge, før jeg slo til på neste-modell-er-på-veitilbud på Epson EH-TW4400 (1080p

LCD). Her fikk jeg nyere teknologi enn i BenQ, blant annet Frame Interpolation som jeg har veldig sans for, samtidig som jeg opplever både farger og skarphet som minst like bra som på W10000. Jeg har ikke tenkt å gå over på en 3D-løsning før det kommer produkter som ikke faller dramatisk i lysstyrke i 3D versus 2D, og som kan tilby 3D uten brillebruk.

– Jeg har ikke gjort noe med infrastrukturen i kinoen. Huset var nyoppført da vi kjøpte det, så å rive vegger for kabelstrekker etc. var aldri aktuelt. Derfor ligger kabler mer eller mindre diskret i kabelbaner langs veggene. Imidlertid malte vi veggene sandfarget for å redusere lysrefleksjon noe, mens lerretsveggen og en tilstøtende halv-vegg er sortmalt. Den største modifikasjonen i rommet er bruk av akustikk-paneler fra Auralex og Acoustic Tuning. Disse har hatt oppleverbare forbedringer. Demping av sideveggen «fjerner» veggene i stor grad, og jeg fikk både bredere og bedre balansert lydbilde. Demping av veggene bak høyttalerne skapte mer ro og ryddighet i lydbildet, samt medførte mindre lytteslitasje for lange sesjoner. Diffusorene bak lytteposisjonen bidro også litt på dette området, men mindre merkbart enn absorberne, etter min oppfatning.

– Lysstyringen i kinoen er bang-

for-buck-løsningen til Clas Ohlson, hvor en fjernkontroll skrur av og på mottakere i stikkontaktene. Jeg har ikke behov for noen fancy lyssløsning i dette rommet – lights on – lights off er det som gjelder, men fjernkontroll er helt sentralt. Få ting er verre enn å snuble over utstyrsrack, filmer, brusflasker, familiemedlemmer eller høyttalere i jakten på lysbryteren.

– I den grad dette blir en talerstol for meg har jeg lyst til å si et par viktige ting: folk må for guds skyld bruke litt tid på høyttalerplassering. Du får uendelig mye igjen for pengene du allerede har investert og du får langt mer moro. Folk må finne et nivå de er fornøyd med og så heller fokusere og bruke tiden på software, altså musikk og film. Ikke denne uendelige heseblesende utstyrsjakten. Det er noen som sier at veien er målet og hvis det er riktig for dem er det helt greit, men jeg tror ikke at alle synes det er like kjekt. Jeg har i perioder vært skikkelig lei utstyrsjakt, og har følt at jeg ble drevet av noe annet enn det som er bra for meg. Jeg tror det er samfunnsøkonomisk nyttig at folk stopper der de egentlig er fornøyd og heller bruker tiden på opplevelsene. For det er *det* det til syvende og sist handler om. Komponentene kan se ut som de vil og koste hva de vil, men det er det innholdsmessige på film og musikk som avgjør.

– Så når jeg spiller musikk på mine nye høyttalere, så er det «moro» som er nøkkelordet. At *du*, enten du heter Per eller Pål, skal ha gode opplevelser, er det det handler om. Så ligger alt det andre perifert, som eks. utstyrsjakten. Én ting som er veldig gøy på forumet er utvekslingen av musikkopplevelser, og jeg har fått utrolig mange nye impulser. Jeg har til og med begynt å kjøpe og like jazz! Den første jazzskiva kjøpte jeg fordi det skulle være så utrolig bra lyd på den...

– En ting jeg har opplevd etter at de nye høyttalerne kom i hus er at det er ingenting jeg savner lenger. Det betyr ikke nødvendigvis at jeg er i nirvana, men jeg har alltid likt den «store lyden». Jeg har kjempestor lyd nede nå, den er større enn den var sist og jeg har ikke mistet noe på veien. Det i seg selv var verdt oppgraderingen. Dette gir meg den mest omsluttende lyden fra to høyttalere noensinne. Instrumentplasseringen har aldri vært mer distinkt, samtidig som det flyter bedre på dette store lydbildet og jeg føler jeg har fått flere detaljer og at alt er blitt litt klarere definert. Det er som jeg har fått en veldig helhetlig «wall of sound». Kjempefornøyd!

diddybeats™
High Performance In-Ear Headphones™
with ControlTalk™

Design. Fashion. Sound.

beats™ by dr. dre™

MONSTER®

Importør: Interconnect AS
Tlf.: 67 16 64 00 | www.interconnect.no